Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan kunta- ja terveysjaosto

Kuuleminen 21.10.2021

Marina Lindgren
Tietopalvelujohtaja

Kela|Fpa

Lausunnon esittely 21.10.2021

1. Yleisiä huomioita digitalisaation roolista sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksessa
2. Digitaalisen palvelutoiminnan kehittämisen haasteita
3. Digitalisaatio Kelassa: nykytilanne ja suunnitelmat
4. Kanta-palvelujen tilanne ja kehittäminen

1. Yleisiä huomioita digitalisaation roolista sote-uudistuksessa

- Valtion talousarvioesityksessä digitalisaatiolle on varattu merkittävä rooli julkisen hallinnon kustannusvaikuttavuuden kehittämisessä
- Palvelujen saatavuuden ja palvelutoiminnan toimintamallien kehittämisessä digitalisaatio on mahdollistaja, toiminnan tuki.
- Yhteinen digitaalisten palvelujen kehittämisen strategia ja kehittämistyön tekemisen viitekehys (vrt. kokonaisarkkitehtuurimalli) ja tiekartta tarvittaisiin ohjaamaan kehittämistä ja rahoituksen kohdentamista yli hallinnon rajojen
- Onko tunnistettu valtakunnallisesti yhteiset ja alueellisesti toteutettavat digipalvelut, sekä nykyisten valtakunnallisten tietovarantojen tarjoamat mahdollisuudet?

2. Digitaalisen palvelutoiminnan kehittämisen haasteita

- Kela tekee yhteistyötä hyvinvointialuiden ja kuntien kanssa asiakaslähtöisten palvelumallien kehittämiseksi. Tärkeää olisi poistaa aktiivisesti käytännössä ilmeneviä lainsäädännön esteitä, esim. yhteisen suunnittelutiedon kerryttäminen ja hyödyntäminen sekä digitaalisten asiointipalvelujen järjestäminen elämäntilannelähtöisesti
- Haasteita on tietojenvaihdossa ja yli organisaatiorajojen menevien tietojen käytettävyydessä. Lainsäädännöstä johtuen eri toimijat keräävät asiakkailta myös suostumuksia tiedon käsittelyä varten. Lisäksi suostumusten rooli tietojen käsittelyperusteena on epäselvä.
- Yhteishankkeiden rahoitus- ja organisointimalleja tulisi kehittää tukemaan verkostomaista palveluiden kehittämisyhteistyötä.

3. Digitalisaatio on Kelassa väline, jolla…

- Helpotetaan asiakkaan asiointia (suorakorvaus)
- Tunnistetaan oikea-aikaisesti asiakkaan palveluntarve tai oikeus etuuksiin (data-analytiikka, ennustemallit, tekoäly)
  - Asiakkaan tilannekuva eri ammattilaisten tarpeisiin, myös kumppaneille
  - Palveluihin ohjaus ja yhteistyö paranee
  - Varmistetaan oikeellisuutta
- Tuodaan toimeenpanoon tehokkuutta ja nopeutta
  - Päätösten automatisointi
  - Tiedolla johtaminen
- Rakennetaan yhteistyötä – tietojenvaihto, järjestelmät
- Tuetaan asiakkaan osallisuutta – esim. Omakanta, verkkopalaverit, suostumukset ja valtuutukset, asiakassuunnitelma

Nykytilanne ja suunnitelmat

- Uusien teknologioiden (mm. analytiikka, tekoäly, robotiikka, integraatioratkaisut, pilviteknologia) mahdollistamat IT-ratkaisut tarjoavat uudenlaisia mahdollisuuksia kehittää palvelutoimintaa asiakastarvelähtöisesti.
- Palvelut pyritään tuomaan asiakkaan elämäntapahtumiin oikea-aikaisesti ja oikeassa paikassa. Kaikki palvelussa tarvittavat viranomaisten käytössä olevat tiedot hyödynnetään kattavasti palvelutapahtumassa.
- Kun digitaaliset palvelut toteutetaan asiakaslähtöisesti saavutettavuusvaatimukset huomioiden, ne eivät edellytä kansalaisilta vaativia digivalmiuksia tai laitteita. Vaihtoehtoisista palvelukanavista huolehditaan samanaikaisesti.

Kelan etuuskäsittelyn ja asiointipalvelujen uudistamisen kokonaisuus v. 2021-2031 (EEPOS-kehittämisohjelma)

- Yhden työpäivän aikana Kelassa vastaanotetaan noin 60 000 hakemusta ja maksetaan etuuksia noin 54 miljoonalla eurolla. Ilman digitaalisia ratkaisuja tämä ei olisi mahdollista.
- Kehittämisohjelman kohteina ovat sähköiset asiointipalvelut (35 kpl), etuuskäsittelyn järjestelmät (40 kpl), merkittävät etuuskäsittelyn tukijärjestelmät (20 kpl), tiedonvaihdon järjestelmät (5 kpl)
- Tavoitteena on turvata Kelan toimeenpanokyky sosiaaliturvan lainsäädännön muuttuessa ja tarjota asiakkaille sujuvat, elämäntilannelähtöiset asiointipalvelut.
- Uudistus mahdollistaa kaikkien etuuksien hakemisen sähköisesti ja monen etuuden hakemisen kerralla elämäntilanteen mukaisesti. Lisäksi tiedonvaihtoa Kelan ja sen kumppaneiden välillä helpottuu.
- Valtion talousarvioesityksessä 2022 Kelan rahoitustarve etuuskäsittelyn ja asiointipalvelujen uudistamiseen on huomioitu. Uudistuksen rahoitus jatkovuosille on avoinna.
- Kelan arvio toimintakulujen lisärahoitustarpeesta on noin 120 milj. euroa (vuoden 2022 valtion-osuudella noin 90 milj. euroa) vuoteen 2031 saakka.

Kela|Fpa

Kelan tietoturvan ja kriittisen infrastruktuurin huoltovarmuuden kehittäminen

- Osa kansallista riskienhallintaa
- Kybertuvallisuuden ja muihin tietoturvan uhkiin varautuminen yhteistyöverkostossa mm. Kyberturvakeskuksen kanssa
- Kehittämistarve on jatkuvaa ja vaatii toimintaympäristön tarkkaa seurantaa
- Kelan kriittisen infrastruktuurin huoltovarmuuden kehittämisen pysyvät kustannukset ovat vuodesta 2022 alkaen toimintakuluina noin 5,5 milj. euroa (4,3 milj. euroa valtionosuutena).

4. Kanta-palvelujen tilanne ja kehittäminen

- Kanta-palvelut tukevat osaltaan sote-palvelutoiminnan uudistamista. Tieto liikkuu valtakunnallisesti, myös yksityisen ja julkisen välillä. Myös sosiaali- ja terveydenhuollon tiiviimpi integraatio on tulevaisuudessa mahdollinen.
- Alkujaan Kelan Kanta-palvelujen kustannusten korvaamiseen varattu valtion talousarvion momentti 33.01.25 on v. 2022 budjetissa laajennettu ”Sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnalliseen tiedonhallintaan”.
- Kela pitää hyvänä, että momentin rahoitusta voidaan nyt käyttää korvauksiin Kanta-palvelujen kehittämisen ja ylläpidon kustannuksista sekä sosiaali- ja terveydenhuollon tietojen toissijaisen käytön kehittämisen kustannuksista. Samanaikaisesti kun talousarvion momentin 33.01.25 rahoituksen taso on noussut, sen käyttökohteet ovat laajentuneet merkittävästi.
- Oman momentin varaaminen kaikelle Kelan Kantaan liittyvälle kehittämiselle lisäisi rahoituksen läpinäkyvyyttä ja ennustettavuutta.
- Mom. 33.01.25 on varattu n. 36 miljoonaa euroa v. 2022. Kanta-palvelujen lainmuutoksiin ja ~~kehittämiseen tarvittava määräraha olisi Kelan arvion mukaan 26 milj. euroa sisältäen tietojen~~ toisiokäytön tehtäviä. Lisärahoituksen tarve on n. 3 milj. €.

Kela|Fpa

Kanta-palvelujen tilanne ja kehittäminen

- Koronapandemiaan liittyvät tehtävät jatkuvat edelleen v. 2022.
- Kanta-palveluihin nojautuen on Suomessa rakennettu koronatilanteen hallinnassa tarvittuja toimintamalleja. Vuonna 2021 Omakannalla on ollut EU:n koronatodistuksen ja koronapassin myötä yli 1,1 miljoonaa käyttäjää kuukaudessa ja koko väestöstä n. 3 miljoona on käyttänyt palvelua tänä vuonna. Yli 1,3 miljoonaa suomalaista on hakenut koronatodistuksen Omakannasta.

Kiitos!

Kela|Fpa